

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

De Koreaanse econoom Ha-Joon Chang schreef een belangrijk boek dat thuishoort op de bureaus en nachtkastjes van beleidsmakers, wetenschappers, ngo's en internationale organisaties die zich met ontwikkeling en globalisering bezighouden. Rijke en machtige regeringen en instituties zijn volgens Chang slechte Samaritanen, die ondanks goede bedoelingen in ontwikkelingslanden slecht beleid veroorzaken dankzij hun simplistische vrije marktideologie en een verkeerd begrip van de geschiedenis. Chang, die werkt in Cambridge, won in 2003 de Myrdal-prijs voor zijn alom geprezen studie *Kicking Away the Ladder* (zie ESB 4393) naar de wijze waarop rijke landen zich ontwikkelden. Hij liet daarin zien dat geen enkel succesvol land zich ontwikkeld heeft met het goede beleid en de goede instituties die de afgelopen decennia aan ontwikkelingslanden zijn voorgehouden, integendeel. Met *Bad Samaritans* richt Chang zich tot een breed publiek. Het boek is prachtig geschreven en zeer toegankelijk. Bekenden met Chang's werk herkennen veel onderwerpen die hij behandelt, maar er zitten ook nieuwe thema's in. En anders dan bijvoorbeeld Paul Collier, die in zijn *The Bottom Billion* (Oxford University Press, 2007) alleen verwijst naar eigen publicaties, documenteert Chang zijn claims in ruim twintig pagina's noten. De lezer kan die overslaan, maar ook voor kenners zijn daarin veel nieuwe interessante publicaties en bronnen te vinden. Op de proloog van het boek – over de ontwikkeling van Chang's geboorteland Korea – volgt een hoofdstuk met mythen en feiten over globalisering en een grotendeels op eerder werk gebaseerd hoofdstuk over hoe rijke landen rijk werden. Daarna presenteert Chang zijn kritiek op de onder economen en (internationale) beleidsmakers dominante visie op economische ontwikkeling in hoofdstukken over achtereenvolgens vrijhandel en protectionisme, buitenlandse directe investeringen (BDI), privatisering en overheid, intellectuele eigendomsrechten en technologieoverdracht, en macro-economisch beleid. Hierin pleit hij voor asymmetrisch protectionisme, omdat protectionisme weliswaar geen garantie is voor ontwikkeling maar ontwikkeling zonder protectionisme heel moeilijk is. Hij vindt BDI vaak een Faustiaans koopje dat voordelen biedt op korte termijn maar op lange termijn slecht is voor economische ontwikkeling. Chang stelt dat privatisering als recept uit den boze is, omdat privatisering met name in ontwikkelingslanden die de noodzakelijke regulerende capaciteiten ontberen vaak tot rampen leidt. Intellectuele eigendomsrechten vergelijkt hij met zout: een beetje is nodig om te overleven en om lekker te eten, maar

Ha-Joon Chang (2007) *Bad Samaritans. Rich Nations, Poor Policies & the Threat to the Developing World*. Londen: Random House Business Books.

boven een bepaald niveau wegen de nadelen voor onze gezondheid niet meer op tegen het genot van smaakvoller voedsel. Het huidige niveau van bescherming van intellectuele eigendomsrechten wil hij omlaag brengen door de beschermingsperiode te verkorten, de lat hoger te leggen voor originaliteit, en parallelle importen makkelijker te maken. En macro-economisch beleid van opgegroeide landen is volgens Chang niet toepasbaar op ontwikkelingslanden die om te kunnen investeren in hun toekomst beleid moeten kunnen voeren dat meer pro-investeringen en groei is dan dat in de rijke landen, en dat veel agressiever is dan de slechte Samaritanen nu toestaan. In twee hoofdstukken die volgen, maakt Chang korte metten met verklaringen die tegenwoordig vaak worden gegeven voor het

falen van het neoliberalisme in veel ontwikkelingslanden. Corruptie en gebrek aan democratie zijn een groot probleem in veel van deze landen, maar de relaties die slechte Samaritanen leggen met economische ontwikkeling zijn veel complexer dan zij suggereren en hun adviezen hebben deze problemen volgens Chang vaak eerder verergerd dan opgelost. En hoewel cultuur van invloed is op de economische ontwikkeling van een land, is het volgens Chang mogelijk noch zinvol om het economische succes of falen van een land te verklaren in termen van haar cultuur. De geschiedenis laat volgens hem ook zien dat economische ontwikkeling in hoge mate de cultuur creëert die het nodig heeft.

De epiloog begint met politiek-economische science fiction die zich afspeelt in Sao Paulo in 2037. Daarna formuleert Chang vier principes voor economisch beleid die de ontwikkeling van arme landen mogelijk maken. Trotseer de markt, industrie (manufacturing) doet er toe, slimme overheidsbureaucraten hoeven geen topeconoom te zijn, en het level playing field moet voor ontwikkelingslanden op de helling. Hier zou je als lezer graag meer over zien, maar dat komt wellicht in een toekomstig boek. Is een stevige paradigmawisseling überhaupt mogelijk, is tot slot de voor de hand liggende vraag. Met een beroep op verlicht eigenbelang moet dat mogelijk zijn, meent Chang. Immers, in de jaren tussen het Marshall Plan, dat zestig jaar geleden werd aangekondigd, en de opkomst van het neoliberalisme in de jaren zeventig gedroegen de rijke landen zich ook niet als slechte Samaritanen, en in die periode deden de ontwikkelingslanden het beter dan ooit.

LITERATUUR

Went, R. (2003) *De weggetrapte ladder*. ESB, 88(4393), 44-45.

ROBERT WENT

Wetenschappelijk medewerker bij de WRR en gast-onderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam